

Kitap Tahlili

Aytekin Yılmaz, Küresel Dünyada Uluslararası İlişkiler Teori-Temel Kavramlar- Yeni Gelişmeler, İkinci Baskı, Kadim Yayınları, 2013, ISBN: 978-975-9000-38-7

İlker LİMON*

Taner KARAKUZU**

Sovyetler Birlięi'nin (SSCB) 1991'de fiilen parçalanmasıyla birlikte iki kutuplu dünya düzeninin bittiği kabul edilmektedir. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) tek büyük güç olarak kabul görmesi, 1990'lı yıllarla birlikte politik, iktisadi ve kültürel alanlarda büyük bir değişim ortaya çıkarmıştır. Böylece dünyanın ikinci ve daha yaygın küreselleşme sürecine geçilmiş ve bu durum uluslararası ilişkilerin niteliğini de değiştirmeye başlamıştır. Analizi yapılan kitabın yazarı Aytekin Yılmaz eserin yazılış nedenini "Türkiye'de yazılmış uluslararası ilişkiler ders kitapları yeni siyasal gelişmeleri ele alsa da konuyu toplumsal gelişme dinamikleriyle teorik bir bütünlükle ele almamakta, eski perspektifi sürdürmektedirler..." (s.5) şeklinde ortaya koymaktadır. Tahlili yapılan eser altı bölüm ve 474 sayfadan oluşmaktadır. Genel hatları ile eser uluslararası ilişkiler kavramlarını ve bu disipline ait kuramları sistemsal olarak aktarmaktadır. Her bölümün sonunda konunun daha iyi pekiştirilmesi açısından ek okumalar eklenmiştir. Bunlar konuları pekiştirmenin yanında konular ile ilgili temel tartışmaların analiz edilmesine de katkı sağlamaktadır.

Eserin birinci bölümü "Küresel Uluslararası İlişkileri Anlamak" (s.15-120) başlığı ile kaleme alınmıştır. Yazar, küreselleşmeyi ve değişen dünyada uluslararası ilişkilerin önemini ve kapsamını bu bölümde açıklamıştır. Burada uluslararası ilişkiler disiplininin gelişimi, değişen dünyada uluslararası ilişkiler, uluslararası ilişkiler aktörleri, analiz düzeyi ve yeni ortamda savaş ve barış gibi kavramlar tanımlanmıştır.

Toplam 113 sayfalık ve kitabın en uzun bölümü olan "Teori: Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları ve Kuramlar" (s.121-234) başlığı eserin ikinci bölümüdür. Bu bölümde temel uluslararası ilişkiler kuramları (realizm, idealizm, liberalizm, neorealizm, neoliberalizm ve eleştirel teori), yaklaşımları (popüler ekonomik ve kültürel-psikolojik yaklaşımlar) ve yeni yaklaşımlar (Rejim teorisi, konstrüktivist-sosyal inşacı yaklaşım ve ulus-altı siyaset ve çözülme eğilimi) gibi konular ele alınmaktadır. Özellikle uluslararası ilişkilerde yeni kuramlar ve Türk yazınında genellikle ihmal edilen ekonomik analiz ve kültürel yaklaşımlar bu bölümde kendine yer bulmuştur.

Uluslararası ilişkiler analizinde temel açıklayıcı kavramlar güç ve çıkardır. Değişik yaklaşımlar, gücü farklı şekillerde ele alıp analize katmaktadırlar. Yazar bu önermeden yola çıkarak "Ulusal Güç ve Dış Politika veya Uluslararası İlişkileri Belirleyen Faktörler" (s. 235-298) başlıklı bir bölüm oluşturmuştur. Genel hatlarıyla bu bölümde; gücün tanımı ve kaynakları ele alınmıştır. Güç, politik amaçları ve araçları bakımından ve küreselleşme bağlamında kuramsal olarak değerlendirilmiştir.

"Değişen Dünya ve Uluslararası Güç Yapılanması"(s.299-386) başlığı kitabın dördüncü bölümünü oluşturmaktadır. Uluslararası sistemde ülkelerin somut güç durumu ve başvurabilecekleri dış politika yönelimleri ile uluslararası sistemin durumu ve ne yönde geliştiği bu bölümde ele alınmıştır. Bu bölümde, kuramsal tartışmaların dışına çıkılarak

*Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: ilkerlimon@trakya.edu.tr

**Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: tanerkarakuzu@trakya.edu.tr

dünyanın durumu ampirik olarak ortaya konmuş ve kuramsal yaklaşımların anlaşılabilirlik, uygulanabilirlik ve geçerlilik düzeyleri sınanmıştır.

Yılmaz, kitabın beşinci bölümünü “Küresel Dünya ve Yeni Uluslararası Düzen” (s.387-428) başlığı ile kaleme almıştır. Küresel gelişmeler ve bütünleşme ile bölgesel güç dengeleri veya dengesizliğinin uluslararası alanı fazla etkilediği ve güvenlik riskini artırdığı vurgulanırken ABD egemenliğine karşı Avrasya'nın bu duruma direndiği belirtilmektedir. Yine bu süreçle birlikte küresel sorunların önem kazandığı incelenmektedir.

Eserin son ve sayfa bakımından en az yer kaplayan (35 sayfa) bölümü “Uluslararası İlişkilerde Birleşmiş Milletler Sistemi ve İnsani Müdahale Sorunu” (s.429-464) başlıklı bölümdür. SSCB'nin parçalanmasından sonra Doğu Avrupa ve Orta Asya'da ortaya çıkan yeni devletlerde genelde sivil girişimlerle desteklenen Kadife ve Turuncu Devrimler denilen rejim değişiklikleri meydana gelirken, 2010'lu yıllardan itibaren bu çabalar Orta Doğu'da Arap Baharı veya Karanfil Devrimler olarak öne çıkmaya başlamıştır. Libya'da doğrudan dış müdahale ile rejim değişikliği gerçekleştirilmesi, Suriye'de yaşanan iç savaş ve müdahale girişimlerinin yanında bazı ülkelerin bu savaşa doğrudan askeri müdahalede bulunma istekleri, uluslararası alanda ortaya çıkan yeni anlayışlar ve değişimler bu bölümde ele alınmaktadır. Bu bölümde ayrıca uluslararası ilişkilerde Birleşmiş Milletler sisteminin yeri ve son dönemde öne çıkan insani müdahale sorununa kısaca değinilmektedir.

Sonuç olarak belirtmek gerekirse, Yılmaz'ın kaleme aldığı bu eser uluslararası ilişkiler alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Konuların aktarılması ve dildeki yetkinlik, eserin okunmasını kolaylaştırmaktadır. Eserin kaynaklarına bakıldığında, bu çalışmada ulusal ve uluslararası birçok kitap ve makale kullanıldığı görülmektedir.